

ש א ל ה טו.

ועוד אמר הרב ז"ל (הלכות שבת פרק תשעה עשר הלכה ד' ה') צענין הוצאה בשבת אבל האיש מותר ללכת בטבעת שיש עליה חותם מפני שהיא תכשיט ואין דרכו להראות ועוד אמר ז"ל אשה שיצאה במחט נקובה חייבת והאיש פטור ואיש שינא במחט שאינה נקובה חייב והאשה פטורה וקשיא לי על טבעת שיש עליה חותם דאיש שהתיר ועל מחט נקובה דאיש שפטור ועל מחט שאינה נקובה שחייב ואע"פ שבשיטת רבינו יצחק פאסי ז"ל אמרה וקא מפריש הא דתנן לא תנא אשה בטבעת שיש עליה חותם ואם יצאת חייבת הטאת ואמר עולא וחילופיהן באיש פריש וחילופיהן אטבעת ומחט כלומר אם ינא האיש במחט שאינה נקובה ובטבעת שאין עליה חותם חייב הטאת ואיכא לאקשווי האי מחט שאינה נקובה באיש דקאמר עולא היכי דמי אי דאפקה בידו דכותה גבי אשה מי מיפטרה היא חייבת והוא חייב ואי על מגחו הא אין דרכו בכך ועד כאן לא קא מחייב גבי טבעת שאין עליה חותם אלא שפעמים שהאשה נותנת לבעלה בחול טבעת שאין עליה חותם להוליכה אצל חומון ומניחה באצבעו שנמנאת דרך הוצאתו בכך אבל הכא לאו דרך הוצאתו בכך והוי לה הוצאה כלאחר יד ופטור הוא מדע שהוצאה כלאחר יד היא דהא גבי אשה במחט שאינה נקובה שאליון למאי חיילא כלומר לאיזה שום תכשיט ולא קאמרי והא הוצאה היא לשון קושיא אלא לשון צעירא לגלוי מילתא ואע"ג דהוצאה כלאחר יד היא ופטור עליה מעיקרא הלכך ליכא למימר וחילופיהן באיש על המחט שאינה נקובה לחייב איש עליה דומיא דהוצאת אשה ולעולם לא קאמר עולא וחילופיהן באיש אלא על הטבעת כיון ששנינו למעלה אין האשה יוצא בטבעת שאין עליה חותם ואם יצאת אינה חייבת הטאת והדר תני לא תנא בטבעת שיש עליה חותם ואם יצאת חייבת הטאת אתא עולא וקאמר וחילופיהן באיש כלומר חילוף הטבעות בשיש עליה חותם פטור ובשאיין עליה חותם חייב מפני שהיא משא לו ודרך הוצאה בכך שפעמים האשה נותנת לבעלה ועוד למאי דסליק אדעתין שחילופיהן דקאמר עולא אמחט וטבעת מחט נקובה באיש דפטור היכי דמי אי דאפקה צדיה צין איש צין אשה חייבין נינהו ואי שהחבבה בצגדו וחומן הוא צין איש וצין אשה אומנת חייבין נינהו ואי לאו אומנין פטורין נינהו דאין דרך הוצאה בכך ועל ברהטו מתניתין דקתני לא תנא אשה במחט נקובה אינה אלא באשה אומנת והוא הדין לאיש והאי דקתני אשה משום דתני רישא לא תנא אשה במחט נקובה שרגילה היא בכך להכי תני סיפא מחט נקובה באשה ומה שאמר ז"ל האיש מותר מפני שאין דרכו להראות וכי כל התכשיטין שנאסרו מפני שדרכן להראות הוא והא שרין וקסדה ומגפיה שאסורין לאו משום להראות אלא שמה נראה כהולך לקרב הכי נמי בטבעת שיש עליה חותם מפני שגראה כדרך החול שדרכו לחתום דהא לא מיקרי תכשיט דאיש אלא משום שהיא חותם צה ליעיין חבימא רבא במילתא ויורע לן טעמיה ודעתיה יסגי יקריה.

ת ש ו ב ה.

משלשון הגמרא יתבאר לך אמת פירוש רבינו ז"ל ולעולם אין אדם יכול לחלוק על אותו הפירוש שאלו היה הדבר כמו שגראה לך דעולא אטבעת בלחוד אמר הכי הוי ליה למימר וחילופיהן באיש

באיש ומדלא אמר הכי אלא וחילופיהן באיש שמע מינה דאטבעת ומחט אמר ולהך שיכויא דאמרת וחילופיהן חילוק הטבעות מאי האי כללא דאמרינן בגמרא אלמא קסבר עולא כל מיירי דחזי לאיש ולא חזי באשה כל מיירי דלא חזי לאשה לא חזי לאיש אי כדשנית הכי הוה ליה למימר עלמא סבר עולא מיירי דחזי לאיש וכולי אלא ודאי פירושא דוקא הוה דפרישו וחותן הקושיות שהקשית כולן דחיות הן דקשיא לך לענין מחט שאינה נקובה דמי אי דאפקה לא קשיא באשה שהיא אוחה במצחה דרך הכשיט ובאיש שהיא אוחה תחובה בצגדו שדרכו להזניח מחט כך והאי כדאיתיה והאי כדאיתיה ודקשיא לך מחט נקובה באיש דפטור הכי דמי בשאויאה בצגדו ואינו אומן דלא חזי ליה ובאשה חייבת והפילו חונה אומנת שמהם נשים כולן תופרות ודרכן לזאת במחט כך ואינה תכשיט להן ושאררת ועל כרחינו וכולי אינה אלא באשה אומנת אין אלו אלא דברי נביאות הכי תני התנא סהם לא תנא האשה במחט נקובה וכולי ואם יצאת חייבת טהלת ונצוא אלו ונחלוק בדבר בין אומנת לשאינה אומנת ואילו היה כן הכי הוה שחיק גמרא מלפרושי כך ועוד הוה דומיא דטבעת קתני שאין זה חלוקה ואם יש נפש אדם להקשות עליי אם כן למה חלקת באיש בין אומן לשאינו אומן ועולא סהם אמר וחילופיהן באיש נאמר לו לא חלקנו באיש מדעתינו אלא מפני שנתברר לנו בפירוש דאומן דרך אומנתו הוא שחייב אבל שאינו אומן פטור כדתינא לא ינא החייט במחטו וכולי והלכתא כר' יהודה דר"מ ור"י הלכה כר' יהודה אבל באשה לא מצינו חלוקה דכל הנשים תופרות בין אומנות בין שאינן אומנות ודרכן בכך ודקא קשיא לך צענין האיש מותר בטבעת שיש עליה חותם קושיא שלך צנויה על פירושך דשרין וקסדא ומגפיה תכשיטין הן ואינו כן דלא אשכחן מאן דאמר בכלי הוולחמה שהן תכשיט אלא ר' אליעזר ואין הלכה כמותו אלא טעמא דהא מילתא מפני שהזאת כלים אלו דרך מלבוש לא דרך משוי ומפני זה אינו חייב עליהן אלא פטור אבל אסור אבל חותם תכשיט הוא כדגרסינן רבינא אמר לצדדין קתני יש עליה חותם תכשיטין דאיש אין עליה חותם תכשיטין דאשה וכל תכשיטין של אשה לא נאסרו אלא משום דשפא ומחוייא אי נמי נפול ואתיא לאיתוי חותם אין דרכו ליפול ואין דרך האיש להרחות ולפיכך האיש מותר כדאמר ז"ל לזאת זה אליצא דהלכתא.

שאלה יז.

וקשיא לי נמי האי נמי דקא מחייב המצרף את המתכת ואמר ז"ל שהיא תולדת וכזה דאלמא קסבר האי דקא מתריץ רב דאז צר מהנה מתני' מיהם שפינהו אליצא דר' שמעון אע"ג דמתריץ מותר דדבר שאין מהכיון הוא ואצ"ל מהתירץ לה אליצא דר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוון אסור מכלל שמצריף איסורא דאוריתא הוא והא בפירוש מוקימנא צפרק אמר להם הממונה דנורף דרבנן הוא והפילו מסוגין דפרק כירה נפקא לן דלאו דאוריתא היא דאמר רב לא שנו אלא הפשיר אבל לצרף אסור ושמואל אמר אפילו לצרף נמי מותר וסלקא אדעתין בלכתחלה פליגי ובמתכוין הילכך מתמיהא ושמואל לצרף לכתחלה מי שרי מתמיהא זו נפקא לן דאיסורא דרבנן הוא דאי איסורא דאורייתא לרב נמי תקשי האי אסור חייב מיבעי ליה ומדתמיהא אשמואל ולא אדר' שמעון מדרבנן הוא ומדשמואל נמי מדאמרי לכתחלה מי שרי מכלל דאי עבר במהכיון פטור ואי מדאוריתא מי שאני לן בין לכתחלה בין דיעבד ועוד דהא בתי דאוקימנא דרב ושמואל בצלוגתא דר' יהודה ור' שמעון פליגי ואקשינן מהא דאמר שמואל מכיין גחלת של מתכת ברשות הרבים בשביל שלא יזיקו זה רבים אבל לא גחלת של עץ דאי סלקא דעתא כר' שמעון אפילו של עץ נמי משום דר' שמעון פוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה ומדרבנן הוא דאסר ובמקום אצק רבים שרי לכתחלה כלומר ואי סבר כר' שמעון מאי שנא מתכת מדען אפילו גחלת של עץ איסורא דרבנן הוא ומותר מבעי ליה ואוקימנא דבמלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר' יהודה ומשום הכי אסר גחלת של עץ והתיר של מתכת משום הזיק רבים ואי סלקא דעת' גחלת של מתכת דאוריתא מאי שנא לר' יהודה מתכת מדען ואי אמרת שלא היתר המתכת אלא משום שאינו מתכוין

מתכוין וכו' שמעון אם כן מהיכן קא יליף רבינא דאיסור שנת במקום הזיק רביס מותר אלא לאו דסבירינן דלירוף מתכת איסורא דרבנן וכיבוי במתכוין זה הוא לרופו ואע"ג דקא סבר כר' יהודה דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה הני מילי בימידי דאוריתא ובמידי דרבנן אוסר והבא דהזיק רביס הוא שרי לכתחלה ואי סבר כר' שמעון דמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ואסור מדרבנן הוי ליה למישרי אפילו גחלת של עץ הילכך יליף מינה רבינא דכל איסורי דרבנן דחזין הן במקום הזיק רביס.

תשובה.

קושיא זו נראה מכללה שלא הפרשת בין כבוי ללירוף דקאמר כיבוי זה הוא לרופו ודבר זה לא יתכן לאומרו אלא בשני תנאים שאין מצוי מהם לא אחד התנאי הראשון שלא יהיה כבוי אלא במים שהוא מנרף ואין הדבר כן, אלא הכיבוי אפשר שיהיה במים או בעפר או בחול וכיוצא בזה ואין העפר ולא החול מנרף והשני שנאמר שכל מתכת שנכבד במים תגיע ללירוף ואין הדבר כן אלא אפשר שיהיה כבוי לירוף לה ואפשר שלא יגיע ללירוף ויכן פריך רב זיבי בענין עשיות של ברזל שמחמין אותן לכהן גדול ביום הכפורים ומטילין לתוכן זונגין דאקשינן והלא מנרף הוא ופריך רב זיבי בר אביי שלא הגיע ללירוף ופריך אביי פירוק אחר אפילו תימא הגיע ללירוף ר' שמעון היא דאמר דבר שאין מתכוין מותר ומפני שאפשר שיגיע ללירוף ואפשר שלא יגיע אמר אביי ר' שמעון היא דאמר דבר שאין מתכוין מותר שאילו היה כיבוי המתכת לירוף על כל פנים היה אסור ואפילו לר' שמעון דמודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות הכהן נתבאר לך שהלירוף אינו תלוי בכיבוי עד שלא ימנא כבוי אלא בלירוף וכיבוי גחלת של מתכת שאין בו לירוף דרבנן וכיבוי גחלת של עץ דאוריתא ופני זה שרו רבנן לכבות של מתכת כדי שלא יזקוקו בה רביס אבל של עץ דאיסורא דאוריתא לא שרו ונרוף המתכת דאוריתא כדגמרינן ממתניתן דמיחא ושקלא וטריא דגמרא בה וממתניתן דאם היה כהן גדול זקן או אסתניס ותירוצא דגמרא דלעולם לא אשכחן תנא דאמר מתכוין ושאינו מתכוין או מלאכה שאינו צריכה לגופה אלא באיסורא דאוריתא ודקאמרת והא צפירוש מוקימנא צפרק אמר להם הממונה דלירוף דרבנן הוא ולא ידענו אנה הוא אוקימתא זו לא צפירש ולא בסתם שאין צפרק אמר להם הממונה אלא מה שאמרנו והקושיא דאקשינן על אביי ומי אמר אביי הכי והתניא בשר וכו' ופריקין הני מילי בכל התורה כולה וכו' ולא יראה מזה אלא שצירוף דאוריתא כדאמר אבא זה הפירוש שאמרת צפירוש מוקימנא דלירוף דרבנן לא ידעתי ולא שמעתי בלתי היום ואפשר שיש בספרים שלכם גרסות משונות כמו שיש באילו הפרושים שלכם ודקא קשיא לך אמאי אמרינן שקלא וטריא דמתניתן דמיחא אסור ולא אמרינן חייב לא קשיא מידי דלא אמר רב איסורא לא בנתנית הניס שיש בהם שיעור לצרף לא במי שנתכוין לצרף עד שיאמר חייב.

שאלה יח.

ועוד קשיא לי מאי דקאמר ז"ל (פרק ח' הלכה ז') החובל בחי שיש לו עור חייב משום מפרק ואע"פ שאמר למעלה אין דישה אלא בגדולי קרקע והוא שאמרו חכמים צפרק כלל גדול אמרו בענין פניעת חלזון אמר רבא אמאי טעמא דרבנן אין דישה אלא בגדולי קרקע וכי מה הפרש בין דש למפרק והלא הדש הוא המפרק והמפרק הוא הדש ואי משום מפרק הוא דמחייב דהיינו דש אמאי תלינן חיוב חבלה בעור דתנן שמונה שרצים ה'הן והחובל בהן חייב ואמרי עליה מדקתני החובל בהן חייב מכלל דאית לה עור ואי מפרק הוא אמאי איריא שיש להן עורות אפילו אין

אין להן עורות נמי דהא כל קונץ אוכל מפסולת המחזרת לו מפרק קרינן ליה והא לא אמרה אלא ר' יהודה דתנו רבנן הכך חלזון והפועזו אינו חייב אלא אחת ר' יהודה אומר חייב שתיים שהיה ר' יהודה אומר פגיעה בכלל דישה אמרו לו אין פגיעה בכלל דישה ואמר רבה מאי טעמא דרבנן אין דישה אלא בגדולי קרקע ועד כאן לא קא מ'חייב ר' יהודה בחלזון שאין לו עור משום עשיית חבורה אלא משום דישה דהיינו מפרק ואי כל חבורה בכלל דישה משום חובל או משום שוחט הוה ליה לר' יהודה למימר והויא ליה מתניתן דחובל בהן ר' יהודה בלחוד ואע"ג דקשיא מאי איריא שמה שרצים בלבד ועוד דאי משום מפרק קא מחייב מאי איריא צענין חבורה שאינה חוזרת אפילו תימא חוזרת מפרק הוא ומאי טעמא נרר הדם אע"פ שלא ינא חייב הא לא פירק ואם תאמר משום שנעקר מקומו הא ודאי אין דרך פרוקא בכך וליכא למימר שחיבל אלא תולדות שוחט ושוחט דתנן במתניתן לא ילפינן ליה אלא מעורות אילים מחדמים דחבורה מיקטלי ולא בשחיטה ומשום הכי איבעיא לן שוחט משום מאי מחייב רב אמר משום צובע ואקימנא דאף משום צובע קאמר והיכא דניחא ליה דניקו בית השחיטה דמא והכי גרסינן בירושלמי גבי השוחטו ריש לקיש אמר לית כאן שחיטה שחיטה תולדות חבורה היא ולמה תנייה עמסה אלא כיון דתנינן סדר סעודה תנייה עמסה ונטילת נשמה עיקר מכלל דשוחט תולדה דנטילת נשמה הוא וחובל נמי תולדה דיליה היא שנטל נשמה שבאותו מקום ולהכי צענין חבורה שאינה חוזרת ולא משכחה לה אלא בחיה שיש לה עור אבל חיה שאין לה עור אינו חייב עד שימית את כולה והיינו דאקשינן גבי חלזון אע"פ שאין לו עור כיון שהמיתו כולו וכחייב נמי משום נטילת נשמה ואוקמינא במתעסק ואי שבאותו מקום לא חבורה לא הלקא דעתא דמ'חייב שהרי חוזרת היא לבריתה ואם כן לא נטלה נשמה אלא משום צובע את העור ודברים אלו אע"ג דסברא אינון מיפרשי בירושלמי גבי הכובעו גרסי מ"ה צביעה היתה במשכן שהיו משרצטין בבהמה ובעורות אילים מחדמים אמר ר' יוסי הדיה אמרה נרר הדם חייב המאדים אודם בשפה אחת חייב המוציא דם חייב משום נטילת נשמה שבאותו מקום וגרסינן נמי בפרק במה מדליקין אתפלוגין ר' אלעזר ור' יוחנן חד אמר שחיטה עיקר וחבורה תולדה וחורנה מחלף הילכך אין לנו לשער החבורה בכדי שינא ממנה דם כגרוגרת אלא בכדי כמה דלא הדרי בריו וצריכה עיונא ומי שיוכל ללמוד במים אדירים להעלות מרגליות.

ת ש ו ב ה .

זו הקושיא ודאי ראוי להקשותה וחכם הוא שסתפק בה אבל זה שהקשיתה בתחלתה מדקימא לן אין דישה אלא בגדולי קרקע אין ראוי למי שיצין ענין האב ומעינו ותולדתו להקשותה כלל שהתולדה אע"פ שהיא דומה לאב אינה לא האב ולא מעין האב אלא הפרש יש צניספ ושארמית והמפרק הוא הדם אינו כן אלא מפרק תולדה דדש שאין לומר שהשחיטה לענבים או החליצה לעזים דישה ולא עלה זה על דעת אדם אע"פ שהחייב בהן משום מפרק והואיל ומפרק תולדה דדש אין להקשות מדקימא לן אין דישה אלא בגדולי קרקע הדישה שהוא האב ועין האב אינה אלא בגדולי קרקע והמפרק שהוא תולדה דדש ישנו בגדולי קרקע ושלא בגדולי קרקע תדע דגרסינן בפרק אע"פ תני ר' מרינוס אומר גומא יונק חלב בשבת ואינו חושש מאי טעמא יונק מפרק כלאחר יד הוא ובמקום צערא לא גזרו רבנן הכי בפירוש דמפרק ישנו בצעלי חיים ועוד לא איירי תנאי ואמוראי בסוחט דג לזירו ובחלות דש שריסקן אלא צענין מפרק דקא מתני לה גבי סוחט פירות דהיינו מפרק הילכך ליכא לאקשיי מהאי אסיפא כלל ודקא מקשית ואי משום מפרק אמאי תלינן חבלה בעור וכולי יש להשיב בשים להן עורות הוא שהדם מבליע בצער ולא בעור ולפיכך אם חבל עד שינא הדם או עד שינרר בעור הוא דקרינן ליה מפרק שפירק הדם מן הבשר כמו משקה המובלע בנית או צענינא לא בקליפתו והקליפה של אוכל עליו כמו העור על הבשר אבל בשאין להן עורות שהדם או הליחה מצוי בגוף כולו אפילו חבל וינא הדם או הליחה לחוץ לא קרינן בה מפרק שאין לאותו הדם או הליחה בזה הגוף מקום מהוים עד שנחמר

שנאמר אם הוציאו ממנו פירק אותן ועוד דבשאיין להן עורות לא מצינן חצורה שאינה חוזרת שכבר נודע בספרי הרפואות שיז צנוף החי איברים שאם ילכו או יחסרו אינן חוזרין לעולם כמו העגמות והגידן והעור וכיוצא בהן וזה שיראה לעין במקצת אלו האיברים שנמחו אחר שנחתכו כמו העור והעצם אינו אמת אלא דבר הדומה להן הוא שינמח במקומו ויש צנוף איברים שאם ילכו יחזור כמותן כמו הבשר ולפיכך העור כשיקרע לא יחזור לצורתו לעולם אלא קליפה במקומו דומה לו תעלה ויראה זה למי שיתבונן בו ויסתכל טוב חפילו למראות העין שאותה הקליפה אין מראה כמראה שאר עור הבשר השלם ולפיכך הפריש הכתוב בין דין בהרת עור בשר ובין דין צרעת השחין והמכוה והבשר חפילו יכרת וילך לו יצמח בשר כיוצא בו במקומו ויחזור לצורתו כל זה ידוע אצל החכמים ומפורש בספרי הרפואות ומפני זה שמונה שרצים שיש להם עורות יש בהם חצורה שאינה חוזרת ושאיין להם עורות אלא קליפה מן הבשר דומה לעור לא אפשר בה חצורה שאינה חוזרת דכל חצורה בבשר חוזרת ובעור אינה חוזרת והיינו דאמרינן מנין לחצורה שאינה חוזרת דכתיב' היספוך כושי עורו ונמר חצרברותיו ודקא קשיא אי משום מפרק מאי טעמא צנינן חצורה שאינה חוזרת יש להשיב מפני שהתולדה צריכה שתהיה דומה לאב והואיל והאב שהוא הדש אין הגידוש חוזר לכמות שהיה כך המפרק צריך להיות אותו דבר שנתפרק אינו חוזר לכמות שהיה ואע"פ שיש להקשות הא איכא חולב אצל הקושיא שהקשית מן הירושלמי דקא פירש שהחצורה תולדה דשוחט ומשום נטילת נשמה באתו מקום הוא שחייב ודאי קושיא יפה היא אצל מנאיתי בגמרא דילן ראייה לדחות האי סברא דבני מערבא דהא דגרסינן בגמרא 'בפר' ר' אליעזר אומר האורג תני ר' אבהו קמיה דר' יוחנן כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומצעיר ומתרגילין בחר הכי חובל בצריך לכלבו מצעיר בצריך לאפרו ואי משום נטילת נשמה מה לי צריך לכלבו או אינו צריך מי איכא מאן דסבירא ליה נטיל נשמה שלא לצורך פטור חפילו ר' שמעון מודה כתיב האי גונח ואפשר שימנא ז"ל ראייה אחרת וזה ששיער ז"ל הדם בגרוגרת כדן האב שהוא הדש ואין כל מפרק וק"ל ששיעורי שבת בגרוגרת כדפרשינן בארץ חטא ולפיכך כל דבר שלא נתפרש שעורו ולא נאמר שהוא בכל שהוא סדרינן ביה לגרוגרת ששיעור שבת בה היא.

שאלה יט.

אמר הרב ז"ל בתחלת הלכות שבת דברים המותרין בעשייתן בשבת ובשעת עשייתו אפשר שתעשה בגללן מלאכה ואפשר שלא תעשה אם לא נתכוון לאותה מלאכה הרי זה מותר כיצד גורר אדם מטה וכסא ומגדל וכיוצא בהן בשבת וכולי נפקא מינה שלא היתר דבר שאין מתכוין אלא אם כן תהא עשיית המלאכה ספק אפשר שתעשה ואפשר שלא תעשה אבל אם אי אפשר שלא תעשה אסור ולפיכך חזר ואומר עשה מעשה ונעשתה בגללו מלאכה שודאי תעשה בשביל אותו מעשה אע"פ שלא נתכוון לה חייב שהדבר ידוע שאי אפשר שלא תעשה אותה המלאכה כיצד הרי שצריך לראש עוף וכולי ורואה אני צנינות דעתי דמאי דקא קרי ליה פסיק רישיה ולא ימות נמי היינו דבר שאין מתכוין שמתיר דהא כמה דוכתא אשכחן שודאי תעשה המלאכה והיתר ר' שמעון לכתחלה תא שמע מהא דתניא פורשין מחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת וכולי ובלבד שלא יתכוון לצוד והא הכא דודאי מיתניד וקא קרי ליה דבר שאין מתכוון והתיר ר' שמעון לכתחלה ולוקמא לה כר' יהודה אלא שדדחקינן ואוקימנא כגון דשביק רווחא כדי שלא תהא נודה כל עיקר שמע מינה דר' שמעון מתיר ואע"ג דלא שביק רווחא וכן נמי מהא דר' יתמר הנאה הבאה לאדם בעל כרחו בלישנא קמא אמרינן לא איפשר ולא קא מיכוין כולי עלמא לא פליגי דשרי ובלישנא בתרא אמרינן אפשר ולא קא מיכוין היינו פלוגתא דר' יהודה ור' שמעון לא איפשר ולא קא מיכוין כולי עלמא לא פליגי דשרי והיינו דקא מותבינן על ר' ירמיה רבה בפרק במה מדליקין אימור דאמר ר' שמעון בגדולים דלא איפשר בקטנים דאיפשר מי חמר ואותיבה רבא מהא דתנן מוכרי כסות מוכרין כדרך ובלבד שלא יתכוונו יכילו והא הכא דאפשר למעבד כגוועין חפילו

ואפילו הכי כיון דלא מיכוין קא שרי ר' שמעון לכתחלה שמעינן מינה דמלתא ודאית כגון לבישת כלאים ודכותא גרירת מיטא שודאי קא לבוש כלאים ודאי עושה חריץ כיוון שאין כוונתו לכך מותר ומינה תשמע שהגאון הבאח לו בעל כרחו דלאו ספיקא היא חלה ודאי יודע הוא שיהנה כיון דלא קא מיכוין שרי וכדאמרינן לענין המזבחה מן המכס לא ילבש כלאים על גבי עשרה כלים ואפילו להזבחה מן המכס ר' שמעון בן יהודה חמר משום ר' שמעון מותר להזבחה מן המכס ואמרי' עלה בשלמא לענין כלאים זהא פליגי דמר סבר דזה שאין מתכוין מותר ומר סבר דזר שאין מתכוין חסור ויבא דליבא ספיקא חלה ודאי קא לבש וקא שרי ר' שמעון לכתחלה ועוד נמי דתנן בזכור שאחזו דם אפילו מת אין מקיזין לו את הדם דזרי ר' יהודה וחכמו"מ מקיז ובבבא שלא יעשה צו מוס ואם עשה צו מוס הרי זה לא ישחוט עליו ר' שמעון אומר יקיז אע"פ שעושה צו מוס ועוד מהא דתנן ר' יוסי בן המשולם אומר השוחט את הזכור עושה מקום בקופין ותולש ואמר רב הלכה כר' יוסי בן המשולם וקימל"ן דסבר ר' יוסי בן המשולם דתולש ואע"פ שאסור בגיזה מותר משום דהוה ליה דזר שאין כוונתו חלה לגלות מקום לסכין וכנגדו ציוס טוב מותר והבא דודאי גזוז הוא כיון דלא מיכוין לגיזה מותר בין בזכור בין ציוס טוב וכן נמי אע"ג דקי"מלן דפרת חטאת נפסלת בגיזה ועבודה תנן שתי עשרות עיקרן מאדים וראשן משחיר ר' יוסי בן המשולם אומר גזוזן במספרים ואינו חושש ואוקימנא טעמא משום דקסבר דזר שאין מתכוין מותר והאי לאו לגיזה קא מיכוין ואע"פ שגזוז ודאי מותר ועוד תנן הכניסה לרצקה ודשה כשרה כיון דלא כתבוין לדישה אע"פ שאי אפשר שלא תדוש דזר שאין מתכוין הוא ומותר . . . ועוד קשיא מהא דתנן גזיר חופף ומפספת משום דדבר שאין מתכוין הוא וטעמא דאינו סורק שכל הסורק להשיר גימין המדולדלין הוא מתכוין ואוכל ודאי חסור הוא אע"פ שאין מתכוין להשיר הגימין דהא אי אפשר שלא להשיר ואמאי קא מוקמי ליה במתכוין חלה שמע מינה סורק לא איתסר חלה משום כוונתו אבל חופף ומפספת אע"פ שודאי משיר כיון שאין כוונתו לכך מותר ולא תיקשי לך דהא דאסר וזר אדא דשרי התם לאו משום נשירת שער קא נגעי בה חלה משום מוקפה כעיקר שמעתא דהתם וכן נמי מהא דתני רבנן פגה שטמנה בתנן וחררה שטמנה בגחלים אם מגולה מקצת מותר לטלטלה ואם לאו חסור והא הכא דודאי מחתה בגחלים הוא וכיון דלא קא מכוין מותר לכתחלה ולא אסרינן היבא דחין מקצתה מגולה חלה משום טלטול מוקפה ור' אלעזר ב"ת מתיר כבוש אע"פ שהיא נערת ולא חשיבין משום חיתוי בגחלים דדבר שאין מתכוין הוא וכן נמי מהא דאמר ריש לקיש צרור שעלו בו עשבים מותר לקנח בו והתולש ממנו בשבת חייב חטאת משום דיונק מן הקרקע הוא כדקא מדמינן ליה לקמן לפרפיסא ואמרין בפרפיסא הים מונח על גבי קרקע והניחו על גבי יתדות מחייב משום תולש וכיון שהמקנה צו אינו מתכוין לתלושחו אע"פ שהולשו ודאי מותר וכן נמי מהא דתנן רבנן ההולש עולשין והמזרז זרדיון אם לאכילה כגרוגרת ואם לבהמה כמלא פי גדי ואם להסיק כדי לבשל צינה קלה ואם ליפות את הקרקע כל שהוא ואקשינן אטו כולשו לאו ליפות את הקרקע כינהו ואסיקנה כגון דעבד בארעא דלאו דידיה היא היבא דלא ליסוי פסיק רישיה ואי בספק דיליה ואי בספק ודאי תליא מילתא מאי אהני בארעא דלאו דיליה הא ודאי נתיפת קרקע חזירו ועדיין לא נפקא מהרת ודאי דהוא פסיק רישיה ולא ימות לפי סברתו ז"ל חלה שמע מינה דלאו בספק ודאי תליא מלתא דדבר שאין מתכוין ופסיק רישיה ולא ימות חלה אע"ג דודאי תעשה המלאכה חלה נכתובין לכתחלה בכל היינו דאמרי' הלכך כל כל מוס שפסק צו בזדאי זה שהוא חייב חטאת מותר הוא לכתחלה ולא עוד חלה אפילו פסיק רישיה ולא ימות דקא קרינן ליה בגמרא לא אמרינן כן דחייב חטאת דעד כאן לא קאמרינן חלה דמורה רב שמעון לר' יהודה שהוא חסור ואפילו ר' יהודה לא סבר לה דחייב חלה חסרה תורה חלה מלאכת מחשבת וזה לא נכתובין לחסור הלכך בין לר' יהודה בין לר' שמעון איסורא דרבנן הוא וכן נמי דקאמרי גבי מסובריא דגוייתא חסור להדוקה משום דפסיק רישיה ולא ימות הוא ואי איסורא דאורייתא הוא חייב חטאת מיבעי ליה וכן נמי מהא דקא מתיר זונן בכתובות דרוז בקיחין בהטיה אע"ג דפסיק רישיה ולא ימות הוא מותר לכתחלה ואי אמרת דר' שמעון מחייב חטאת אפילו שרי לכתחלה אפילו להני שאינן בקיחין חלה כיון דאיסור דרבנן הוא איזיל דמר רובה ושרי לכתחלה דאי לא תימא הכא חלה מעתה נר שאחורי

כיגד גורר אדם מטה וכו' וכן מהלך אדם על גבי עשבים וכו' ותלישה דרגלו כלאחר יד היא וכן נמי הנכנס לפרצה דחוקה ונשיר נרורות אפילו נתכוין דסתירה כלאחר יד היא ורחינית הידיים צעפר הפירות שאמר לפי סברתו ז"ל אפילו נתכוין נמי גזיזה כלאחר יד היא וצבולתו אפילו נתכוין איסורא דרבנן הוא מכלל דכל היבא דכי מכוין איסורא דאורייתא לא שרי בלא מתכוין דרבנן יוסף והא אורייתא רבא לרב יוסף ממוכרי כסות מוכרין דרבנן וכו' והא הכא דכי מכוין איסורא דאורייתא כי לא מכוין שרי ר' שמעון לכתחלה וסלקא דתויבתא וצטילו ליה תירושה דרב יוסף ותריץ רבא לרב הנח לנר שמן ופתילה הואיל ונעשו בסיס לדבר האסור וצטיבותיה דמר נייעיין דה טובא דילמא משכח דה טעמא ואע"פ שגדול המפרשים רבנן שלמה מאיר עיני הגולה ז"ל פירש פסיק רישיה ולא ימות על דרך הרב ז"ל ולא נהירא לי סברא זו.

ת ש ו ב ה.

לא כל ספק שיוגד לאדם יסתור שורת ההלכה ויהפך פירוש השמיעה מפניו דכמה מקומות אמרינן בגמרא קשיא דר' פלוני אד"ר פלוני ואסיקנה בקושיא ולא הפכנו שמועה משתי השמועות והגויאנו אותה ממשעה עד שתלך הקושיא אבל הספק שיוגד הוא שראוי להתבונן בו ולתרוץ אותו עד שיחזור לשורת ההלכה ודוקיא דשמעתא ואם לא יתבאר תירושו ישאר קשה עד שיודע ענינו ולפיכך אין ראוי להפך פירוש ומודה ר' שמעון צפסיק רישיה ולא ימות ולהגויא אותו ממשעו שביארו אותו כל המפרשים והוא הפשוט הברור מענין הדברים מפני אילו הספיקות שנוגדו לך כל שכן שאלו הספיקות אפשר לתרוץ אותן והולכין על פי הפירוש הנכון לענין פורשין מחללת על גבי כוורת דבורים בשבת לא אוקיימנה לר' יהודה בדשניק רווחא חלא כי היכי דלא ישאר דרך לגידה כלל דאם אפשר דהוי גידה אסור ליה דדבר שאין מתכוין לטעמיה ידידיה אסור ודבר זה פשוט מן הגמרא דאמר לעולם ר' יהודה הוא ומאי ובלדז שלא יתכוין לצוד נמי דלישזוק לפי רווחא כי היכי דלא ליתגדן ממילא ולא גמרינן מהאי מימרא דר' שמעון אע"ג דמיתגדן ודאי שרי חלא אע"ג דמיתגדן ממילא שאין מעשין גורמין הנידה ודאי שרי ואפשר כי האי גונא בשאינה צפרישת המחללת על גבי הכוורת שנוי שאפשר שיזוודו הדבורים עמו ואפשר שלא יזוודו שלא הניח ריוח שלא יתכן עמו גידה כלל כר' יהודה ולענין הנאה הצאה לאדם צעל כרחו ומימרא דר' יהודה רבה דאמר אימור דשרי ר' שמעון בגדולים דלא אפשר אין ממנו ספק כלל שאין ענין אפשר ולא אפשר אפשר שיהיה האסור ואפשר שלא יהיה חלא אפשר לו לעשות כוונתו המותרת שלא באותה שדה דרך שיש בה חשש אסור או לא אפשר ליה חלא באותה הדרך דהכי אמר ר' ירמיה אימור דשרי ר' שמעון בגדולים דלא אפשר כלומר שלא הסתיר ר' שמעון הגרידה חלא בגדולים דלא אפשר ליה לטלטולי להו חלא בגרירה אבל הקטנים דאפשר להגביהן לא שרי ומפני הכי אותבינן עליה שמופרי כסות שאפשר להו לעשות כננועין שאין בו חשש אסור כלל ואפילו הכי קא שרי ר' שמעון וסלקא ליה דתויבתא אבל עשיית חרין לעולם בין בגדולים בין בקטנים אינו ודאי והאי דאמרינן בהנאה הצאה לאדם על כרחו אפשר ולא קא מכוין דהינו פלוגתא דר' יהודה ור' שמעון פירושו כמו שהעתקנו מפי הרב ז"ל כגון שהיה לו שתי דרכים אחת על בית ע"ז ואחת אינה על בית ע"ז וזית עבודה זרה מקטירין לפני ע"ז בשמים שיהיה חשש בריחם כשיגיע לו הריח בני הא אמרי' אע"פ שאפשר לו להלך באותה הדרך שאינה על בית ע"ז והלך בדרך שהיא על בית ע"ז הואיל ואינו מתכוין להטות בריח השמים מותר לו להלך באותה הדרך אליבא דר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר שאפשר שיהיו השמים שמקטירין אותן מרובין ויגיע ריחם לו ויריח ויהנה ואפשר שיהיו השמים מעוטים ולא יגיע הריח לו כשהלך בדרך ולא יהנה ואפילו יהיו מרובין אפשר שיהיה הרוח המנשב כשהלך חזק ומפזר הריח ולא יגיע לו הנאה ואפשר שיהיה שם בדרך ריח רע כגון ריח נבלה וכיוצא בה ויתעלם הריח הטוב ולא יהנה הואיל והדבר כן ואין הלוכו באותה הדרך גורם לו להריח הריח הטוב ולהטות בזדאי על כל פנים אפילו הריח הריח הטוב והגיעה לו הנאה ואינו מתכוין להטות חלא

אלא לעצור וליךך לדרכו בלכד הרי זה מותר אליבא דר' שמעון דסבירא ליה דבר שאין מתכוין מותר וכן כל כיוצא בזה ולענין לבישת כלאים דודאי הכלאים עולה עליו ואפילו הכי שרי ר' שמעון בשאינו מתכוין ודאי אגב גררר קושיא היא אבל בשעתיון צב מפרקא לך במהרה שתופרי כסות ומוכרי כסות אינן לובשין הכלאים וכשאסר הכתוב הכלאים ואמר לא יעלה עליך לא אסר אלא דרך לבישה אבל עליה שאינה דרך לבישה לא אסר הכתוב הלכך תופרי כסות ומוכרי כסות אינן בעליית הכלאים עליהם חשש לבישה אלא חשש הנאה מדע דלא תנן ובלכד שלא יתכוונו ללבישה אלא ובלכד שלא יתכוונו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והנאה זו אינה ודאית אלא ספק היא שאפשר שתגיע לו הנאה זו ואפשר שלא תגיע כגון שהיו הגשמים מרובין או החום חזק ולענין לובש כלאים על גבי עשרה כלים להצריח מן המכס אינן הלשון כמו שאמרת ר' שמעון בן יהודה אמר משום ר' שמעון מותר להצריח וכו' אלא הכי הוא לשון הגמרא בספרים שעמדנו עליהם ר' שמעון אמר משום ר' עקיבא מותר להצריח צב את המכס ואליבא דהאי ליטנא ליכא קושיא דהאי מיתמרא דר' שמעון אליבא דר' עקיבא הוא לאו אליבא דידיה הוא דהוא מודה בפסיק רישיה ולא ימות ושמואל ר' עקיבא חולק ואפילו בפסיק רישיה וסבירא ליה דאם אינו מתכוין מותר ואין הלכה כדבריו דהא ר' יהודה ור' שמעון חולקין עליו וחזינן לרבנן ז"ל דקא פסיק דבר ד שאין מתכוין שהוא מותר כר' שמעון כדאיתיה מפירוש צפרק ראשון מהלכות שבת ובמקומות אחרים ופסיק בלבוש כלאים להצריח מן המכס שהוא אסור כתבא קמא דצריחא דתנו ולא ילצש כלאים על גבי עשרה כלים ואפילו להצריח מן המכס דהכי אמר ז"ל צפרק עשירי מהלכות כלאים לא ילצש אדם כלאים עראי ואפילו על גבי עשרה צדיים שאינו מהכסה כלום ואפילו לגנוב את המכס ואם לבוש כן לוקה זה נוסח דבריו ז"ל ואי אפשר שיפסוק ז"ל במקום כר' שמעון ובמקום אחר יתלונן עליו אלא ודאי דוקית הגרסא שלו כאשר מצינו בספרים כמו שכתבנו ולענין כבוד שאחזו דם לית מינה קושיא וליכא צב ספיקא כלל דאין ההקזה עושה מוס בודאי מדע דאמרי חכמים יקין ובלכד שלא יעשה מוס ור' שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין מותר ולפיכך התיר ההקזה אע"פ שהוא עושה מוס שאין עשיית המוס ודאית עד שאי אפשר שתהיה הקזה בלא מוס ולענין השוחט את הבכור עושה מקום לקופים כדמצינן תני לקופין מסקנא דגמרא וסוגיא דשמעתא דתולש לאו היינו גוזז ואינו לוקה ואפילו כאמר תולש היינו גוזז איכא לפרוקי היינו טעמא דשרינן עשיית מקום לקופים שאין כונתו בעשיית המקום לקופים אלא בהטית השער לכאן ולכאן שאפשר שיתלוש השער ואפשר שלא יתלוש ומפני זה אפילו נתלש שרי דהוה ליה גוזז שאין מתכוין אליבא דר' שמעון שרי וזה הדיןק אליבא דשקלא וטריא דגמרא דתולש היינו גוזז אבל אליבא דהילכתא דתולש לאו היינו גוזז לא צריכנן להאי תירוץ דליכא קושיא ולענין שתי שערות עיקרן מאדים וראשן משחיר אע"ג דקשיא היא איכא לפרוקי כונת הגוזז לקון השער מעיקרו וזה הואיל ואין כונתו אלא לקון הראש המשחיר בלבד לא לגוזז השער מעיקרו מפני זה הוה ליה דבר שאין מתכוין ומותר שאפשר כשיגוזז אותן שיכרתו מעיקרן ואפשר שלא יכרת אלא ראשן בלבד ומפני זה גוזז אותן במספרים ואינו חושש ודילמא איכא תרומא אחריתא דלא איגלי לן ולענין הכניסה לרבקה ודעה לית צב קושיא כלל שאפשר שלא תדוש ומי ימר שודאי דעה וזה שהקשית מנזיר לא ידעתי מאי קושיא דהא כמה בני אדם חופפין ומפספסין ואין השער נושר ואינו דומה לדבר שיעשה בו האיסור בודאי וסורק דאוקימנן במתכוין להסיר הנתימן כי היכי דתיתסר הסריקה מפני שגם הסריקה ספק היא ואינה משרת השער בודאי ולפיכך אצטריכנו לאוקמה במתכוין להסיר הנתימן שגם הספק אם יתכוין אדם צו לאסור אסור ולענין פנה שטמנה בתנן וחררה בגחלים דודאי מחתה בגחלים כדאמרת ודאי נראה שקשיא היא שהענין צריך עיון מרובם וחכמה יתירה והנה אני מפרש לך העיקר שיתבאר לך ממנו פירוק קושיא זו דבר ידוע הוא שמחתה בגחלים לא כאשר אלא מפני שהחתיו צבם גורם להצביר הסיוקן שהוא מלאכת ההצברה ולא כל מחתה בגחלים בודאי יגבר הסק אותן הגחלים אבל טלטול הגחלים כגון שהיתה מונחת בכלי וטלטל אותה הכלי ולא נגע בגחלת אין צו איסור מלאכה הלכך כשיטלטל החררה ואין כונתו אלא לטלטל החררה אע"פ שהגחלים ננערים מאיליהן לא בודאי יגבר הסיוקן ותוסף אשן שהוא המלאכה כי היכי דתקשי לך דומיא דפסיק רישיה שהוא

ודאי המלאכה אלא הדבר שיעשה בודאי הוא טלטול הגחלת צלטול החררה וטלטול הגחלת חפשי שיעשה בשבילו תוספת הסיקה ואפשר שלא יתוסף הספק לפיכך שריק ליה דדבר שאין מתכוין הוא דומיא דגורר אדם מטה וכו' שהמלאכה שהיא ההבערה לא בודאי תעשה אלא ספק תעשה ספק לא תעשה וליכא בה קושיא גבן ופירושה דוקא הוא למצינים ולענין נרוד שעלו בו עשבים לעולם אינו מקנה בו אלא צהיה מוזהב מן הקרקע והיינו דאתא לאשמועינן אע"פ שהחולש ממנו חייב הטאת כחולש מענין לקנות מותר לקנה בו ולא חייבין שמה יתלושו העשבים צעת הקנות דדבר שאין מתכוין הוא ואין העשבים נתלשין בודאי ולענין תולש עולשין ומזרז זרדין תמיהא הקושיא לחדא דפשיטא מילתא ולית בה ספיקא דבשדה חזירו אע"פ דנתיפתה הקרקע הואיל ואין מחשבתו לכך אין שיעורו בכל שהוא אלא כשיעור דבר שחישב עליו אם לאכילה כגרוגרת וכו' ומאי קושיא איכא מותר קאמרינן בעושה בשדה חזירו עד דתיקשי לך לעולם איסורא עבד בין צדקה חזירו בין צדקה שלו מיהו אין השיעור שזה ודקא קשיא לך אמאי חייב חטאת והא מודה ר' שמעון אמרינן דמשמע מודה לר' יהודה דאסור אבל חטאת לא חייב ודאי כי הא איכא לאקשויי אבל כד מעיינת בגמרא צענין מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות מתברר לך שר' שמעון מחייב חטאת אם היתה שם מלאכה דר' שמעון אע"ג דפליג על ר' יהודה במלאכה שאינה צריכה לגופה דמחייב בה ר' יהודה חטאת הודה לו בדבר שאין מתכוין בפסיק רישיה ולא ימות נמי שהוא חמור יותר והאי דלא אמר ר' יהודה בדבר שאין מתכוין חייב חטאת אלא אסור בלבד משום דעיקר דברי ר' יהודה ביום טוב וציוס טוב ליכא חיוב חטאת דהנן ר' יהודה אומר אין מקרדין וכו' ואמרינן עלה בגמרא ור' יאודה סבר קירוד דקא עבד חזורה אסור דבר שאין מתכוין אסור ועוד אפילו בשבת לא סלקא דעתא לחיובי דבדר שאין מתכוין שהוא ספק אם תעשה המלאכה או לא תעשה חייב חטאת ואפילו לר' יהודה דמלאכת מחשבת אסרה תורה כדאמרת הלכך דבר שאין מתכוין דהוא ספק לא אפשר דהוי חיובא אלא איסורא בלבד לדברי ר' יהודה אבל בפסיק רישיה ולא ימות חיובא איכא בין לדברי ר' יהודה בין לדברי ר' שמעון דמאחר שידע שהאיסור יעשה בודאי ושמחשבתו אינה נעשית אלא בעשיית המלאכה הרי חישב לעשות המלאכה ולפיכך חייב חטאת ומלאכת מחשבת קרינן ביה כגון האי דפסיק רישיה של עוף אע"פ שאין סוף כוונתו למיתה הואיל והוא יודיע שהמות בא בחתיכת ראש העוף וחישב לחתוך ראשו הרי חושב למיתה וחייב חטאת ודקא מקשית מסוברייה דנתיפתא לית בה קושיא כלל דהא כדאיתא והא כדאיתא מידי דאית ביה מלאכה חייב מידי דלית ביה מלאכה אסור בלבד והאי דאמרינן צענין מסוברייה דנתיפתא חזיי ורצא דאמרי תרוייהו מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות ולא למימרא דתרוייהו שוין באיסור בלחוד אלא למימרא דתרוייהו אסירי לר' שמעון דהאסור ודאי יעשה ולא אמר ר' שמעון בני האי גזא דבר שאין מתכוין מותר ולענין בקי בהטיה פשיטא מילתא לחדא דלית ביה איסורא דאורייתא ואפילו עבד במזיד ובלא הטיה ומפני זה אזלינן בתר רובי וכבר איפסקא הילכתא בהיתר לגמרי ולענין נר שאחורי הדלת יראה שאפילו רב דלייט ואוקימנא בטעמיה רדיה דאפילו כר' שמעון משום דמודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות לא פסק רב שודאי תכבה הנר אלא מקרב כצויה וברוב תכבה ודמי לפסיק רישיה ומפני זה הוגיחו בלשון לייט עלה תדע דכמה פעמים יפתח אדם הדלת ויגעול ותנשב הרוח בנר ולא יכבה ולעולם אי אפשר שיחתך ראש החי ולא ימות ומפני זה לא פסק ז"ל בדבר אלא אסור בלחוד ושארית ולא משכחת מיז חטאת בפסיק רישיה ולא ימות אלא היכא דקא מכיין לעשות המלאכה ואע"פ שמתעסק הוא אצלה מלאכת מחשבת קרינן לה וכולי תמה גדול בדברים אלו אם ענין דבריך בשסוף מגמתו לאסור מאי אתא גמרא לאשמועינן במודה ר' שמעון בפסיק רישיה וכי יהיה עולה על דעת אדם בעולם שר' שמעון הואיל והתיר דבר שאין מתכוין כך נמי מתיר דבר שהתכוין בו לעשות המלאכה עד שנאמר ומודה ר' שמעון וכו' ואם נשאין סוף מגמתו לאסור אלא האסור יעשה בודאי בשביל כוונתו המתרת זה הוא שפירש אותו כל מצין שצאת לחלוק עליו ולא יתכן זה לפי דבריך שאמרת דקא מכיין לעשות המלאכה ועוד היאך יתכוין אדם לעשות המלאכה והוא מתעסק והאי דאמרינן בגמרא בפניעת חלון מתעסק הוא אלא נטילת נשמה אין פירושו כמו שהבנת כלל פשוט שענין הדברים לחדא שהפניעה היא הריסוק והחתוך

כמו פועל אגוזים ולפיכך אקשינן לרבנן ולחייב נמי בפגיעה החלזון משום נטילת גשמה ופריק רבא אפילו שפגעו חי מתעסק הוא אלל נטילת גשמה כלומר אין כוונתו אלל לפגיעתו בלבד לא לטול גשמתו והע"פ שנשמתו נטלת מתעסק הוא אלל נטילת גשמה שאין כוונתו לה ואקשינן אחאי פירוקא והא אבוי רבא דאמרי תרוויכו מודה ר' שמעון בפסיקא רישיה ולא ימות כלומר מאחר שהוא מתכוין לפגיעה שהגשמה נטלת בגללה מה לי נתכוין לטול הגשמה מה לי היה אלל נטילת הגשמה מתעסק לא מתכוין והא אבוי רבא דאמרי תרוויכו מודה ר' שמעון וכו' ודחינן לתרזי פירוקא דרבא שאני הכא דכמה דחית ביה גשמה עפי ניחא ליה כי היכי דליצלה נצביה כלומר לא דמי פגיעת החלזון שהוא מתכוין בה להוציא את הים אין הגשמה נטלת בה על כל פנים אלא שפגע שיפגע ויוצא הים מאבר שאין הגשמה תלויה בו והוא יתכוין לה אם יוכל כי היכי דליצלה נצביה והאי דחיתא סינייא היא ואפילו תימא דוקא ליכא מינה קושיא ואם ענין דרבין בשנתכוין למלאכה לעשותה לא להגיח הידועה ממנה זה הוא שאמרת דקא מכין לעשות המלאכה שאינה צריכה לגופה וליכא למימר הכי דר' שמעון פוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה והאיך יודה בדבר שהוא חולק בו הלכך זה הפירוש שפירשת בו כל הסוגיות כמו שאמרת שבזו שלא יעמוד ולא יתכן ודברין דנתר זה את זה כמו שפירשנו ולענין רחיצת ידים צאהל פשיטא מילתא בגמרא דברייתא דנתר וחול הוא דאוקמינה כר' יהודה אלל עפר לבינתא וכסופא דיסמין ודברא ואפלה לא איירו צבו תנאי כלל אלל אמוראי הם דאיירו צבו וליכא צבו פלוגתא ולפיכך הילכתא אינון ופשיטא מילתא בגמרא לחדא דמשום העברת שיער הוא דאיירו צבו אמוראי שמאחר דאוקמינה סוף ברייתא דנתר וחול דהיא בענין העברת השער אמר רב יהודה עפר לבינתא שרי וחמר רב ששת בר אדא שרי וכו' ומוקצה הכא מאן דכר שמה עד שתאמר דהאי שרי בענין מוקצה אלל ודאי אלו הפירושים של כבודך שנים בעלמא וצנושים לחכמה ולענין נזיר חופף ומפספס כבר פרישין לעיל ושאמרת שלח התיר ז"ל באותן הכללות אלל איסורא דרבנן מדאמר כיצד גורר אדם וכו' היאך למדת מסוף ההלכה ולא למדת מתחלתה שהוא העיקר שאמר דברים המותרים לעשות בשבת ובשעת עשייתן אפשר שהעשה בגללן מלאכה וכו' איסורא דרבנן מלאכה קרי ליה ועוד למה אם נתכוין יהיה פטור כדאמרת וכו' אין חפירה אלל בקרדוס או בצרור או צרגל המטה וכו' והוא מתכוין לה אם יחפור בצונג דרך חפירה בין בקרדוס בין בכלי אחר הוא ולא אמרינן חפירה כלל אחר יד אלל צההיא חפירה דאמרינן ביום עיב שיחפור בדקר ייבסה ואוקמינה בשניה לו דקר נעון מצעוד יום היאך אע"ג דהיא חפירה בדקר שהוא הכלי הידוע לחפירה הואיל והוא שלא כדרך החופרין חפירה כלל אחר יד היא וכן החפירה כדרך החופרין צרגל המטה או בכלי אחר חפירה מעליה היא ואם יש הנפש לומר אין דרך החופרין לחפור בגרירה הסה דבר ידוע ונראה בכל עת שהרבה מבני אדם חופרים בגרירת הצרול או הקורה על ידי צמד הבקר וליכא מהאי קושיא הנה הרחצנו בתשובה זו לפי הספיקות שנסתפקו לכבודך אע"פ שהיא קרובה ואינה צריכה להרחיב כל כך אלל לפי שנסתפקה לך וגסתמה והארכת בה יותר מדאי הרחצנו בתשובה והאל יאר עינינו בתורתו.

שאלה כ.

אמר הרב ז"ל אין חייבין כרת אלל על אכילת חמץ עצמו אלל עירוב חמץ כגון כותח הבצלי ושכר המדי וכל דומה להן מדברים שחמץ מעורב בהן אם חללן בפסח לוקה ואין בו כרת שאומר כל מהמזת לא תאכלו צמה דברים אמורים בשאלל כזית חמץ בתוך התערובות כדרי אכילת פרס הוא שלוקה מן התורה אלל אם אין בתערובת כדרי אכילת פרס שאסור לו לאכל אם אכל אינו לוקה אלל מנת מידוה מכלל דבריו ניכר דקא מוקים פלוגתא דר' אליעזר ורבנן בפחות מקזית כדרי אכילת פרס הא יותר מקזית כולי עלמא לא פליגי דתערובת חמץ בלאו גירדא

גרידה היא בלא כרת וקשיא לי על דבר זה שאין זכרי התלמוד מוכיחין שמחלוקת ר' אליעזר ורבנן אלא בפחות מכזית בכדי אכילה פרס כגון כוחה הבבלי וחזיריו דלית בהן כזית בכדי אכילה פרס אבל בכזית כולי עלמא לא פליגי דחייב כרת מידי דהוי אכל איסורין שבתורה מדאמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן כל איסורין שבתורה אין היתר מנטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר וכו' ויחייב רב דימי וקאמר ליה להא שמעתא אמר ליה אבוי כל איסורין שבתורה אין היתר מנטרף לאיסור והתנן המקפה של תרומה והשום והשמן של חילין ונגע טבול יום במקצתו פסל את כולו המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה ונגע טבול יום במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו והוינן בה מקום מגעו אמאי פסל ואמר רבה דה חנה הואיל וזר לוקה עליו בכזית לאו משום דהתר מנטרף לאיסור ופרק לא דמי כזית דקתני בכדי אכילה פרס שמע מינה דכל איסורין שבתורה כזית בכדי אכילה פרס הרי הוא כאיסור בפני עצמו ומדהמיקן עלה ואכילה פרס דאוריתא היא ואמר ליה אין ואקשינן אי הכי אמאי קא פטרי רבנן עליה דר' אליעזר בכוחה הבבלי כלומר אמאי קא פטרי רבנן הא דאוריתא היא שהוא כעיקר ומסדינן הנה לכוחה הבבלי שאין זו כזית בכדי אכילה פרס (הא כזית הכל מודים) שמעינן דפלוגתא דר' אליעזר ורבנן אינה בפחות מכזית בכדי אכילה פרס הא כזית הכל מודים שהוא בכרת כשאר איסורין שבתורה תדע דהא ר' אליעזר לא מחייב אתערובת בלאו אלא מדדריש כל כדגרסינן ור' אליעזר עירובו בלאו מנא ליה דכתיב כל מחמט לא תאכלו אי הכי כרת נמי נחייב דהא כתיב כי כל אוכל מחמט ואקוימנא דהאי מחמט מיבעי ליה לשנתחמץ על ידי דבר אחר בין עונש בין בלאוהו וטעמא דר' אליעזר מדכתיב כל שמעי' מינה מריבוי כל נפקא ליה בלאו מגופיה דקרא ובפירושו אמרינן לקמן ורבנן דלא מיתחייבו על עירובו כללא דרשי ונפקא לן מינה דפלוגתיהו אינה אלא בפחות מכזית ולהכי נקטי כוחה הבבלי וחזיריו דלית בהו כזית בכדי אכילה פרס ואין כאן לא גרידה בלא כרת לא משכחת להו רבנן אלא או כזית בכדי אכילה פרס שהוא כעיקר וחייב כרת או פחות מכן ופטור מכל וכל שהרי כללא דרשו ואז לא דרשי כל לאו גרידה מנא להו הא גופיה דקרא לשנתחמץ מחמת דבר אחר הוא דאתא בין בכרת בין בלאו ואי אמרת כר' אליעזר פסק ז"ל הרי נתברר שלא חלק ר' אליעזר אלא בכוחה הבבלי וחזיריו דלית בהו כזית בכדי אכילה פרס והוה ליה לחייב על הפחות מכזית והרי קא פטר ואי אמרת דר' אליעזר ורבנן לא פליגי בכוחה וחזיריו אלת בשאכל מהן כזית בכדי אכילה פרס דרבנן סברי בטלה דעתו אלא כל אדם ופטור ור' אליעזר סבר לא בטלה אס כן לר' אליעזר. מאי שנה אכל זעילא איסורין שבתורה דחייב כרת ולא צריך קרא אלא לעולם בפחות הוא דפליגי ולא עוד אלא אפילו ר' אליעזר לא נסיב תלמודא אלא מרבו כל והוא ז"ל הביא ראיה מדכתיב מחמט לא תאכלו הלכך קשיא וכי אמרי רבנן נמי דלא לקי הני מילי היכא דליכא כזית בכדי אכילה פרס אפילו לרבנן חייב ..

ת ש ו ב ה.

כוחה הבבלי וחזיריו תערוצת שיש בה כזית בכדי אכילה פרס הן וזה שאמר התלמוד הנה לכוחה הבבלי דלית בה כזית בכדי אכילה פרס בכוחה לבדו לא בחזיריו מפני שהכוחה אין דרך בני אדם לאכול אותו לבדו אלא עם הפת הלכך אע"פ שיש בעיקר עירובו כזית בכדי אכילה פרס האוכל אותו פטור לדברי רבנן דאי אכיל ליה זענייה בטלה דעתו אלא כל אדם ואי אכיל ליה על ידי פת וכיוצא בה ומשטר קא שטיר ואכיל לא יצוה בשעור שיאכל אותו כזית בכדי אכילה פרס וזה שהבנת שדברי התלמוד בכוחה וחזיריו לאו דוקא הוא אלא בכוחה לבדו מהאי טעמא דאמר גמרא דפרשינן הכא הלכך כוחה הבבלי וחזיריו תערוצת שיש בו כזית בכדי אכילה פרס הן ולא אמרי רבנן דכוחה אין זו כזית בכדי אכילה פרס אלא מהך טעמא ומהנה ראיה צרורה למצינים שהתערוצה של כוחה וחזיריו יש בה כזית בכדי אכילה פרס והאי דאמרינן היתר מנטרף לאיסור לאו למימרא שהתערוצה כעיקר בכרת. דהא בקדוהי איפרש על

על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו וליכא למימר דהאי עירובו בלאו עירוב שיש בו פחות מכזית בכדי אכילת פרם הוא אבל שיש בו כזית בכדי אכילת פרם ברכת כדאמרת דהא על חמץ דגן גמור אמרינן שהוא ענוש כרת למימרא דכל שאינו גמור אלא על ידי תערובת אין בו כרת הלכך אין ענין האי דסבירא לן בהאי ענינא דהיתר מזטרף לאיסור לאו למימרא שאין התערובת מזטלת האיסור לאו למימרא שאין התערובת מועטת העונש ולענין פסיקת ההלכה אסתם מתניתין סומכין דקתני על כוחה וחזיריו דאית בהו כזית בכדי אכילת פרם כדפרשין הרי אלו באזהרה ואין בהן כרת דקימא לן דמחלוקת דבריתא וסתם מתניתין הלכה כסתם מתניתין והראיה שהביא ז"ל פשוטה שנאמר כל מחממת לא תאכלו כל לרבות התערובת כדאיפרש בגמרא ולא לחייב המלקות ככל האין שיש בהן מעשה ודברים ברורים הן דבריו ז"ל ועומדת על תלם ...

ש א ל ה כ א .

וקשיא לי נמי מן הנוקשא שנשנית במשנה ואלו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וימים המצרי וחומץ של צבעים ועמילן של טבחים וקולן של סופרים ור' אליעזר אומר אף תכשיטי נשים והאי עוברין דתנן משום לא יראה ולא ימצא וליכא מאן דפליג אמתניתין דהא הוא שעובר על הנוקשא שהמה זומן ועמילן וקולן והוא ז"ל לא הזכיר איסור זה שהרי לא פרט אלא התערובת וכן אמר תערובת חמץ עוברין עליה משום כל יראה וכל ימצא כגון המורים וכותח הבבלי ושכר המדי שעושין אותן מן הקמח וכל כיוצא באלו מדברים הנאכלין וכן נמי לענין אכילה לא חסר אלא התערובת בלבד אבל הנוקשא לא וקשיא דהא תנן הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת דאלמא דין הנוקשא כדיון התערובת ואמאי קא מחייב התערובת בלאו כר' אליעזר והנוקשא פטר והא בין רב יהודה דקא מוקים לה למתניתין כר' מאיר ובין רב נחמן דמוקים לה כר' אליעזר כולהו מודה דמאן דמחייב התערובת מחייב הנוקשא ולא פליגי אלא בחומר תערובת מן הנוקשא דרב יהודה סבר כיון דר' מאיר מחייב הנוקשא צענייה כל שכן התערובת דמחייב שהתערובת דבר הנאכל הוא והנוקשא לאו בר אכילה הוא אלא אם כן על ידי הדחק ורב נחמן סבר ר' אליעזר היא וכיון דמחייב התערובת שאינו חמץ בפני עצמו מחייב כל שכן הנוקשא שהוא חמץ בפני עצמו ולעולם כולהו לא ילפיה אלא מדכתיב כל ר' מאיר מרבי הנוקשא כל שכן התערובת ור' אליעזר מרבי התערובת וכל שכן הנוקשא ותניא כותיה דר' יהודה שלא ריבה אליעזר מכל אלה התערובות בלבד אבל נוקשא לא הלכך הויה מתניתין כר' מאיר ולעולם בין לרב נחמן בין לרב יהודה הנוקשא חייב ואם תאמר לא אוקמינא מתניתין אליבא דיחיד אלא כדי לזטלה אם כן מאי שנא ונתערובת שחייב עליה הוה ליה למיפטר נמי בתערובת ואי מדתניא במכילתא סתם כותיה דר' אליעזר באיסור תערובת ולא אמר את הנוקשא מי אלימא ממתניתין הא מתניתין כיון דאוקמינא בדברי יחיד בטלה בריתא נמי הא אוקמינא בפירוש כר' אליעזר כל שכן דלאו הלכתא היא

ת ש ו ב ה .

דאי נוקשא דהוא חמץ שאין בו תערובת כדאמרת היכי דמי אי ראו לאכילה הוא כבר חייב על אכילתו כרת ואם אינו ראו לאכילה פטר הוא על אכילת ולענין קיומו בפסח אם נורת החמץ ניכרת עובר על קיומו ואם אין נורת החמץ ניכרת אלא נפסדה פטור הוא על קיומו כל אינו הדינין כבר פירש אותם אע"פ שלא פירש לשון נוקשא שאין אנו יודעין מה הוא ביחוד ואם הנוקשא כמו שאמרת זומן ועמילן וקולן של סופרים כבר אמר בגמרא וכו' ניירות שדבקו אותן

אותן בחמץ וכל כיוצא בזה מותר לקיימן בפסח ואין בהן משום לא יראה ולא ימצא שאין תרצו החמץ עומדת מכלל שהחמץ עצמו שדבקו בו אם הוא בפני עצמו אסור לקיימו

שאלה כב.

ועוד הוקשה על מה שאמר ז"ל ישראל שהרהין את חמצו אלל הגוי אם אמר לו אם לא הבאתי לך מעות מכאן ועד יום פלוני קנה חמץ זה מעכשיו הרי זה ברשות הגוי ואותו החמץ מותר לאחר הפסח והוא שיהיה זמן שקבע לו קודם הפסח ואם לא אמר לו קנה מעכשיו נמצא אותו חמץ כאלו הוא פקדון אלל הגוי ואסור בהנאה לאחר הפסח הא גופה קשיא אם הזמן שקבע לו קודם הפסח הוא מאי האטריך מעכשיו הרי כבר הגיע זמן ולא החזיר לו מעותיו וקנה אותו הגוי במעותיו ובמשיכת החמץ ועוד כגון זה צריכא למימר הא ודאי חמץ של גוי הוא ולא נשתייר לישראל בו כלום והרי הוא כחמץ שנמכר לגוי מחר גמור ומתניתין נמי תיקשי דתנן נכרי שהלוה את ישראל על חמצו לאחר פסח מותר בהנאה ואם תאמר משנה זו לא התירה אלל כגון שהרהינו אללו וקבעו לו זמן וכלה הזמן לפני הפסח ליכא למימר הכא דאי כדאמרת היכי מנינן לאותובי מיכה על רבא דאמר בעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה ולמימר ליה אי אמרת שיש בשלמא למפרע הוא גובה אמשול הכי מותר בהנאה דברשותא דגוי קאי כלומר משעת נתינת המעות נשתעבדו לו גוף הנכסים ואע"פ שלא היגע הזמן הקבוע אלל אי אמר מכהן ולהבא הוא גובה כלומר כל אותו הזמן שבין נתינת המעות לזמן הפרעון לא נשתעבדו לו גוף הנכסים אמאי מותר בהנאה ברשותא דישראל קאי כלומר והלא שבעת ימי הפסח בתוך הזמן וכבר עברו עליו וברשותא דישראל היה ואמאי מותר בהנאה ואוקמא רבא בהרהינו אללו ולפיכך קנאו ובמסקנא תריץ מתניתין צדי בריתא ואוקימנין מתניתין דדאמר ליה קני מעכשיו ולפיכך אם עבר הזמן ולא נתן לו מעותיו נמצא החמץ של גוי משעה שאמר לו קנה מעכשיו ואע"פ שלא נגמרה קנייתו עד שעבר הפסח והגיע הזמן הואיל ולא קיים תנאו קנה למפרע ולפיכך מותר והבדילתא שאמרה אלל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח דברי הכל עובר דללא אמר ליה מעכשיו נמצינו למידן מכאן אע"פ שהגיע הוא ולא קנה משכון דלאו בר דקפה הוא כיון דאמר ליה קני מעכשיו קנה ולא מנינן לאוקמי מתניתין בשקבעו לו זמן והגיע הזמן קודם הפסח.

תשובה.

זו ודאי קשיא שראוי להקשות כמותה וכמה זמן נחשבת לי קושיא זו בחיי אבא מארי ז"ל עד שפירש לי טעמה ומסבדא ואחר פטירתו למי העולם נחגלו לי ראויותיה וכתבתי אותן בפירוש מסכת פסחים שחזרתי אותו וזה נוסח דברי שם צריכין לברורי צבא שמעתא סבדא דסבירא ליה לאבא מארי ז"ל בה סבד דתנן נכרי שהלוה את ישראל וכו' ואוקמה דלא הוי מותר בהנאה אלל עד דאמר ליה קני מעכשיו צריך שיהיה הזמן הקבוע לפריעת החוב קודם הפסח כגון שהלוהו בראש חודש ניסן ואמר ליה אם לא הבאתי לך מעות מכאן ועד עשרה ימים בניסן קני לחמץ זה מעכשיו ופירש זה אגב שיטפא קשה הרבה דאם הזמן הקבוע קודם הפסח למה הצריכוהו לקני מעכשיו אפילו לא אמר ליה קני מעכשיו כשיגיע אותו הזמן קנה ליה והוי ליה ברשות הגוי וכד מעיינת צבאי פירושא משכחת ליה דיקא וליכא לפרושא אלל הכין דאם הזמן הקבוע אחר הפסח מתי יקנה הגוי לחמץ מעכשיו שהוא עת המשכון כשיגיע אותו הזמן צודאי הילכך לא קנה הגוי לחמץ מעת המשכון אלל לאחר הפסח וליכא ליה בפסח קנייה ציה כלל דעדיין לא מטא הזמן הקבוע בנייהו ונמצא החמץ בפסח עדיין ברשות ישראל ועבר על כל יראה ובל ימצא ואי

ואי אפשר שיהיה זה מותר בהנאה הנה נתברר דלריך הזמן הקצוב שיהיה קודם הפסח נדאי ואחר כך יהיה מותר בהנאה ודקא קשיא לן אמאי לך נדאי לך קני מעכשיו אס הזמן קודם הפסח והוא כשיגיע הזמן קנה לא קנה מידי דלא הנהיכוהו לקני מעכשיו אלא כדי שיגמור ישראל ויקנה לגוי דאי לא אמר הכי לא קני הגוי לחמן ואפילו מטא הזמן הקצוב תדע דבקנית הגוי למשכון הוא דהצרכנו לקני מעכשיו דקא מקשינן נהי נמי דהרהינו אכלו הא אמרת גוי מישאל לא קני ופרקינן לא קשיא הא דאמר ליה קני מעכשיו הא דלא אמר ליה קני מעכשיו וכך יתבאר מתוספתא דהזמן הקצוב קודם הפסח דתניא בה גברי שהלוה את ישראל על חמנו אמר לו אס לא באתי קודם הפסח הרי מכור לך אחר הפסח מותר באכילה ואין לומר בהנאה ישראל שהלוה את הנכרי וכו' אלו נוסח דברי שם בפירוש מסכת פסחים ואחר דברי התוספתא שכתבנו אותם אין צפירושו ז"ל ודקדוקו ספק כל שכן שדבריו ז"ל הדין אתם והדעת מכרעת אותן מהטעם שביארנו אותו למעלה ואחר זה הביאור אין הלכה זו גרידא תירון אחר למצינים.

שאלה בג.

ועוד אמר הרב ז"ל בהלכות שבת מצוי שהכשרו בקורה אע"פ שמותר לטלטל בכולו כרשות היחיד הזורק מחוכו לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכו פטור שהקורה משום היכר הוא עשויה אבל אס הכשירו בלתי הזורק מחוכו לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכו חייב שמע מינה דבבירא ליה שתקנת עירוב שתקנו חכמים במצוי תקנת כרמלית היא ולהסתירה ואע"פ שלא נעשית רשות היחיד מותר לטלטל בה יותר מארבע ולהוניה ולהכניס מתוכה לרשות היחיד ורשות הרבים ובפירש אמר ז"ל שלש מחינות כגון מצוי שאין לו אלא לחי או קורה ברוח רביעית הרי הוא כרמלית והוא צפירש תנן שלש מחינות אין להו רשות הרבים דאורייתא ורבנן הוא דלא התירו לטלטל עד דאיכא קורה להיכר דתנן הכשר מצוי בית שמאי אומר לחי וקורה ובית הלל אומר או לחי או קורה ואוקימנא במצוי סתם ושאלין עלה לימא קא סברי בית שמאי ארבע מחינות דאורייתא ודחינן לזרוק משלש הוא דמחייב לטלטל עד דאיכא ארבע וכן נמי אליבא דבית הלל לימא קא סברי בית הלל שלש מחינות דאורייתא ודחינן לזרוק משתים הוא דמחייב לטלטל עד דאיכא שלש ואע"ג דשינוי ניכסו מיהו אליבא דבית שמעי' מנא להו דבעי שלש מחינות וליכא מאן דפליג בין תנאי ובין אמוראי ומצריך ארבע ושמע' מינה דלא התירו לטלטל אלא היכא דאיכא חיוב זריקה בין לבית שמאי בין לבית הלל וכי הא דשאלין מאי רשות היחיד גמורה ומהדרין מהו דתימא כי פליגי רבנן עליה דר' יהודה הני מיילי לטלטל בתוכו דלקולא אבל לזרוק לחומרא אימא מודה ליה קא משמ' לן דחיוב זריקה קודם להתיר לטלטל על ידי עירוב ולעולם עירוב בכרמלית לא מהני וחזרות של רבים ומצואות שאין מפולשין רשות היחיד ניכסו ועד שלא עירבו בכרמלית דמי לאסור לטלטל ומשערבו הותרו וכן נמי שלש מחינות רשות יחיד היא תא שמע נמי מהא נמי דגרסינן בפירקא קמא דסוכה אהא דתנו שתיס כהלכתן וג' אפילו טפה אמר רבס' וכן לשבת מינו דהוי מחוזה לענין סוכה הוי נמי לענין שבת למאי אי למיהוי כרמלית בעי מחינה הא בקעס כרמלית היא ובית שאן צו גובה עשרה כרמלית הוא אלא שמע מינה דשתיס כהלכתן ושלישית טפה רשות יחיד לשבת ואפילו לטלטל וכל שכן לחייב ולא אצטריכא ליה לרבה אלא להתייר לטלטל דרבנן באותה שבת ואע"פ שהוא אסור בשבת אחרת אבל חיובא דאורייתא איכא וכן נמי מהא דאמר רבס' סיכך על גבי מצוי שתי לחי כשר והא מצוי אינו אלא שתי מחינות ולחי דאי אית שלש זריכה למימר שכשרה הסוכה ואין לו מרוח שלישית אלא לחי בלבד ולחי פחות מטפה הוא וקאמר מינו דהוי מחינה לענין שבת הוי נמי לענין סוכה ואע"פ שאין בלחי טפה וקאמר רבס' עליה דלא זריכא למימר השתא מקילתא לחמירתא אמרינן מחמירתא לקולתא לא כל שכן וסוכה קילתא דקאמרינן מחינות הא דאורייתא שבת חמירתא נמי לענין מחינות דאורייתא קאמרי' שמע מינה שתי מחינות ולחי דאורייתא ועוד אמר רבס' סיכך על גבי ארבעה

ארבעה פסי זיראות וכו' ואמרינן עלה וזריכה דאי אשמענן בהך משום דאיכא שתי מחינות מעלייתא אבל פסי זיראות אימא לא וכו' והא קא מדמי להו להדדי ופסי זיראות אמרינן בפירוש שהזרק לתוכן חייב ולא עוד אלא הא קאמרינן דהוה סליק אדעתין דמבוי הוא דהוי מחינה לענין סוכה משום שתי מחינות השלימות אבל פסי זיראות ואף על גב דמדאוריתא נינהו לא הוי כשרות לענין סוכה שמע מינה דרבה דקאמרי אלימא מילתיה ומפסי זיראות והא סוגיא דגמרא מוכחא דשתי מחינות ולחי דאוריתא ואפילו לבית שמאי ליכא למימר דבעי ארבע מחינות ולענין זריקה ולא קא מרכי לחי וקורה אלא לענין טלטול בלבד וכן נמי ר' אליעזר לא קא מרריך לחין אלא לענין טלטול בלבד ..

תשובה.

כמה תמה יש לתמוה על קושיא זו וכי מסבירא אמר הלכה זו כשעלה על לבך עד שנצטרך להרץ אותה או מוכל להקשות עליה הלא בפירוש גרסינן בפירקא קמא דעירובין אמר ר' יהודה מבוי שלא נשתתפו בו הכשרו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשרו בקורה הזורק לתוכו פטור ומתקיף רב ששת טעמא דלא נשתתפו בו הא נשתתפו אפילו בקורה חייב וכי כבר עושה רשות הרבים ועושה רשות היחיד והתניא חזירות וכו' ותירץ אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה מבוי הראוי לשיתוף הכשרו בלחי הזורק לתוכו חייב הכשרו בקורה הזורק לתוכו פטור אלמא קסבר לחי משום מחינה וקורה משום היכר וכן אמר רבה לחי משום מחינה וקורה משום היכר וכו' והילכתא כרבה וכדומה לי ששכחת שמועה זו בעת שהקשית והארכת להעמיד קושייתך שאין זה צורך להאריך בתשובה מאחר שביארנו סתירתה או שמא יש לכם בשמועה זו דעת שלא ידענו אותה ...

שאלה כד.

וקשיא לי נמי מה שאמר ז"ל צענין קרפף שהוקף שלא לדירה אם הרחיק מן הכותל שלשה ועשה מחינה מעט פחות משלשה לא עשה כלום והאי פסקא כלישנא קמא ודלא כרבה בר שמי דגרסי' הרחיק מן הכותל ארבעה ועשה מחינה הועיל פחות משלשה לא הועיל משלשה ועד ארבעה רבה אמר הועיל רבא אמר לא הועיל וכו' רבה בר שמי מחני' לה לקולא טחו צטיט ויכול לעמוד בפני ענמו הועיל אין יכול לעמוד בפני ענמו רבה אמר הועיל רבא אמר לא הועיל וכו' ואפילו הכי חזר ז"ל ופסק כרבה בר שמי ששרי חזר ואמר טח את הכותל צטיט אע"פ שאינו יכול לעמוד בפני ענמו הוי מיעוט ולא קל וחומר הוא ומה שיש טיט שאינו יכול לעמוד בפני ענמו הוי מיעוט והואיל ועשאו לשום דירה מחינה גמורה פחות משלשה לא כל שכן דהוי מיעוט ואי סלקא דעתך דתרי מילי נינהו ואע"ג דלא מפרשי מאי האי דקאמרינן מתניתין לקולא ואולי ראה זה טעם אחר שאין דעתינו יכולה להשיג ...

תשובה.

יש להקשות בה והקל וחומר שאמרת לאו קל וחומר הוא שיש לומר הטיט על הכותל הישן חומר מן הצנין החדש דהטיט הואיל והוא סמוך לכותל ולא נשאר בין כתלי הקרפף ריוח יתר מבית סאתים הוי מיעוט ואע"פ שאינו יכול לעמוד בפני ענמו אבל כותל אחר רחוק מן הכותל הראשון הואיל וצין שני הכתלים ריוח לעולם לא הוי מיעוט עד דנפיק ליה מתורת לבד ודקא

ודקא קשיא לך מאמר שפסק ברבא בר שמי דאמר לקולא אחאי לא פסק כוותיה זכולה מילתא מי ימא לך דרבא בר שמי מפליג זענין הרחיק מן הכותל וכי אמרינן רבא בר שמי מתני' לה לקולא פחות משלשה רבא אמר הועיל רבא אמר אינו מועיל מילתא אחרינא קאמר והאי דאמרי לה לקולא פירושו הכי לפי שאמרנו זענין הרחיק מן הכותל וזענין זבנה עמוד פחות משלשה אינו מועיל פירוש לדברי הכל בין לרבא בין לרבא משלשה ועד ארבעה מחלוקת רבא אמר הועיל ורבא אינו מועיל ודיקינן דלהחמיר בפחות משלשה ליכא פלוגתא ולהקל משלשה ועד ארבעה איכא פלוגתא בין רבא ובין רבא אחא רבא בר שמי) לה פלוגתא דרבא ורבא במילתא אחריתי לקולא דלהקל ליכא פלוגתא ולהחמיר איכא פלגתא ואמר טחו זטיט ויכול לעמוד צפני עזמו הועיל פירוש לדברי הכל בין לרבא בין לרבא אין יכול לעמוד צפני עזמו רבא אמר הועיל רבא אמר אינו מועיל ודיקינן להאי מומר דההוהיל צהאי ענינא לא איפליגו וצאינו מועיל דהוא להחמיר הוא דאיפליגו והיינו דאמרינן רבא בר שמי מתני' לה לקולא ולעולם תרי מילי ניגהו וכולהו דיקי לענין עמוד ולענין הרחיק מן הכותל ולענין טחו זטיט ובכולהו הלכה כדברי רבא דהא מיקל ודאי מקום עמוק הוא וצריך דקדוק צינה כדי להשיג אהוה שדברי רבא בר שמי אגז שיטפא ויראה שהוא חלוק ודקדוק ענין דבריו כפי הגרסא לנו כאשר כתבנו.

שאלה כה.

ואמר הרב ז"ל בהלכות סוכה נתן עליה גסר אחד שיש ברחבו ארבעה טפחים כשרה ואינו יסן תחתיו והיסן תחתיו לא יכא ידי חובתו והא כרב היא דאמר בין באמצע בין מן הגד לא מיפסלא אלא בארבע אמות דאי כשמואל האמר שמואל באמצע בארבעה טפחים ומוקים לה למתניתין דנסר מן הגד וזמר ואמר ז"ל בסוכה גדולה סכך פסול באמצע בארבעה טפחים פחות מיכן כשרה ומן הגד פסול בארבע אמות והא כשמואל היא וליכא למימר דנסר לאו סכך פסול הוא דהא קא מותבינן ויינה תיובתא לשמואל אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה אמות כשרה שמע מינה דנסר סכך פסול הוא ואע"ג דגזרה דרבנן הוא הילכך קשיא ...

תשובה.

זו הקושיא אינה על אבא מארי ז"ל כלל דמתניתין היא נתן עליה גתר וכו' ולשמואל ניחא הרב מתניתין כדגרסינן בגמרא בשלמא לשמואל דאמר וכו' משום הכי לא ייסן תחתיו אלא לרב דאמר וכו' אחאי לא ייסן וכו' הנה בפירוש שמשנה זו לשמואל ניחא מדהנן ואין יסנין תחתיו הלכך אין על אבא מארי ז"ל קושיא דלא אמר אלא כשמואל בנסר ובסכך פסול והך אוקימתא דאוקמינן בגמרא דנסר דתנן מן הגד כי היכי דלא תיקשי לשמואל מתחזי דשינויא (דתיקא) הוא ולפיכך לא אשיק ז"ל מתניתין מפשטה ונסרין שיש צדן ארבעה אע"ג דסכך פסול ניגהו לא פסלינן להו אלא משום גזירת תקרה וגזירת תקרה בנסר אחד דהא דלא עביד איניש תקרה רוחא ארבעה ולפיכך דייק ז"ל בדבריו נסר אחד ואע"פ כן לא נדחה הגזרה בנסר אחד לגמרי דהא אין יסנין תחתיו תנן למימרא דאינו סכך כשר ואם יעמוד המקשה ויאמר דאוקמינתא דאוקיס גמרא לשמואל מן הגד דוקא היא מדלא אדחי בגמרא תהא אוקימתא גם לדברי אבא מארי ז"ל שלא פירש בדבריו לא באמצע ולא מן הגד אלא נתן עליה סתם אמר כלשון המשנה וליכא צה קושיא ...